

Generalitat de Catalunya
Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural
Direcció General de Qualitat Ambiental i Canvi Climàtic
Avaluació i Restauració d'Activitats Extractives
A l'atenció del Sr. Josep M. Mestres Vallvé
Provença, 204 – 208
08036 Barcelona

Assumpte: Tràmit declaració d'impacte ambiental del Projecte de dipòsit salí temporal del Fusteret en altura i superfície en el període excepcional i extraordinari a Súria, promogut per Iberpotash, SA.

R./n.: **B3DIA220442**

Benvolguts senyors,

La Plataforma cívica Montsalat, el col·lectiu de gent de la comarca de Bages preocupada per protegir l'entorn dels impactes de la gran mineria de potassa, us fem arribar les nostres observacions a l'Estudi d'Impacte Ambiental del projecte d'ampliació en altura i en superfície del runam salí del Fusteret, a Súria, promogut per Iberpotash SA.

D'entrada cal tenir ben present que l'abocament de residus salins a un ritme netament superior al conjunt de la reutilització, l'eliminació i la restauració dels residus ja existents fa créixer encara més el problema ambiental del residus miners al Bages, ni que el projecte d'ampliació del runam s'endolceixi amb el qualificatiu de dipòsit salí temporal en el període excepcional i extraordinari. Posar facilitats per l'increment de la ja ingent massa de residus salins de l'empresa minera Iberpotash SA no és el camí adequat. Així ho vam exposar durant el tràmit de modificació del Pla Director de la Mineria. (vegeu Montsalat [09.02.2021](#), [22.07.2021](#) i [25.04.2022](#)).

Que l'ampliació de la superfície destinada a l'abocament de residus salins en el nou àmbit denominat "DSt-SU.2" al projecte bàsic de dipòsit salí i "àmbit I - Cererols del Fusteret" a la 3ª revisió del Pla de Restauració és contrària a l'objectiu de reduir les servituds ambientals ocasionades per la mineria de potassa al Bages s'evidencia en l'avaluació de la disponibilitat del col·lector de salmorres.

Segons exposa el projecte bàsic d'ampliació del dipòsit salí del Fusteret, l'ús del col·lector de salmorres està actualment al 88% de capacitat. L'addició del nou àmbit "DSt SU.2" al runam del Fusteret comporta més volum de salmorra que, recollida per la xarxa de canals projectada i transportada al col·lector, significarà un increment fins al 92,6% de l'ocupació de la capacitat del col·lector. Una infraestructura de la magnitud, complexitat i transcendència que té a Catalunya el col·lector de salmorres de la conca del Llobregat, del qual depèn la qualitat dels abastaments d'aigua per a una nombrosa població situada més avall de les mines de Sallent i Súria, no hauria de funcionar al 92,6% de capacitat de manera sistemàtica i rutinària, sempre al llindar del col·lapse. El marge de seguretat del 7,4% és minúscul, del tot insuficient. Tècnicament, aquesta és una situació que no es pot permetre. Un marge de només el 7,4% de capacitat lliure no pot absorbir les múltiples situacions imprevisibles, com són avaries -de les quals el col·lector té un llarguíssim llistat-, episodis de pluges excepcionals, aturades per necessitats de manteniment no programades, anomalies i reparacions a les basses de càrrega dels grans runams del Cogulló i del Fusteret o als seus sistemes de bombament, aturades per servituds en la construcció d'infraestructures alienes i les mil incidències més que pugueu imaginar en tota la longitud del col·lector de salmorres.

L'acceptació del col·lector de salmorres al 92,6% de capacitat significa apostar perquè qualsevol dia no hi hagi altra opció que la d'enviar la salmorra pels rius Cardener i Llobregat, provocant una mortaldat de la fauna, una interrupció de les captacions d'aigua per potabilitzar i qui sap si el deteriorament de maquinària utilitzada en la regulació de cabal o en la producció d'energia hidroelèctrica.

L'inici de l'abocament de residus salins a l'àrea d'ampliació del Fusteret "DSt-SU.2" hauria d'estar condicionada a la disposició d'una major capacitat al col·lector de salmorres, ja sigui per haver entrat en

funcionament el nou col·lector actualment en fase d'execució d'obres o bé, més favorablement, per haver reduït el volum de salmorra aportat per d'altres àmbits de la mineria de potassa, com per exemple mercès a l'haver buidat del runam de La Botjosa, a Sallent, o per un ús més intensiu de salmorra a les pròpies instal·lacions d'Iberpotash SA en la producció de sal comuna destinada a la venda.

La vida del runam, dipòsit o abocador salí, tal com es planteja als documents tècnics redactats per Iberpotash SA, es divideix clarament en 4 fases ben delimitades:

1. Condicionament de l'àrea de dipòsit
2. Explotació
3. Buidatge
4. Restauració i revegetació

L'èxit de l'operació requereix la compleció exitosa i a temps de cadascuna de les fases. Analitzem-les d'una en una amb èmfasi especial per l'àmbit d'ampliació "DSt SU.2", el qual ja hem vist que la capacitat del col·lector de salmorres posa en entredit.

1. Condicionament de l'àrea de dipòsit

Sense pretendre una capacitat d'avaluació tècnica per analitzar el projecte al detall, al nostre entendre el projecte afronta efectivament els aspectes principals: la morfologia del terreny, la hidrologia, la impermeabilització, xarxes de drenatge separades per aigües dolces i aigües salades, el pressupost...

Destaquen, en sentit positiu per assegurar la recollida completa de les aigües salades que els residus salins generen, dues decisions tècniques fonamentals d'aquest projecte.

Una és la impermeabilització de la base mitjançant doble capa de PEAD (polietilè d'alta densitat) entre làmines de geotèxtils que, a l'àrea d'ampliació en superfície, queda reforçada a la base amb una capa de 50 cm de gruix d'argila i al sostre per una capa de 40 cm de grava calcària filtrant. La doble capa de PEAD ha de ser realment una barrera impermeabilitzant, infranquejable a l'aigua salada, que impedirà que la salmorra pugui filtrar-se al terreny natural a l'àmbit d'ampliació en superfície o bé als residus salins situats per sota a l'àmbit de recreixement en alçada.

La construcció de les cunetes de drenatge en formigó, no pas de lona com les primeres rases construïdes al voltant del propi runam del Fusteret i del runam del Cogulló, també ens sembla una decisió apropiada. Les cunetes de formigó tenen major resistència i menor necessitat de manteniment.

En conjunt, entenem adequades les mesures tècniques previstes per condicionar les àrees pel recreixement en alçada des dels actuals 475 msm fins als 500 msm i per l'ampliació en superfície en direcció a Cererols, fins arribar just a tocar de la font de la Serra, d'aigua salinitzada des de fa anys pel runam actual del Fusteret, a la capçalera del torrent de Camprubí.

2. Explotació

El projecte preveu un període de 3,5 anys durant el qual s'aboquen residus salins als dos nous àmbits del runam, començant pel recreixement en alçada. En total s'hi abocaran 8 Mt (milions de tones) més de residus salins.

Poc es pot comentar d'aquesta fase, llevat que farà créixer l'impacte paisatgístic del runam del Fusteret. El veïnat de Cererols quedarà en una situació paisatgística especialment incòmoda, per la proximitat del runam.

3. Buidatge

El projecte estableix la norma 1:4, és a dir, el compromís de la reutilització o eliminació dels residus salins abocats als dos nous àmbits de runam en un període de 4 vegades la durada de l'episodi extraordinari d'abocament. Per tant, si s'estima l'abocament durant 3,5 anys, el compromís és la retirada en un màxim de 14 anys. Si prenem l'inici del recreixement en alçada al 2023, l'abocament hauria de cessar al 2027 i el buidatge haver acabat 14 anys després, abans del 2041.

Malgrat l'aparent atractiu d'aquesta relació 1:4 entre les fases d'explotació i de buidatge, hi ha problemes greus que resten confiança a aquest compromís. En detalllem els més evidents.

- El projecte no descriu tècnicament com es procedirà al buidatge dels residus, més enllà d'una referència al pla de restauració vigent administrativament -que no aplicat- que contempla la utilització d'aquests residus per la producció de sal comuna o bé la seva dilució i transport al mar Mediterrani a través del nou col·lector de salmorres.
- El projecte no estableix cap pressupost pel buidatge dels 8 Mt de residus.
- El projecte no estableix cap pressupost pel funcionament i manteniment de la xarxa de control d'aigües salades mentre durin les fases d'explotació i, sobretot per la seva llarga durada, de buidatge de residus.
- Els dos nous àmbits projectats al runam del Fusteret no seran al 2027 els únics runams de l'empresa Iberpotash SA pendents de buidar. És ben evident que existeixen els runams de La Botjosa i del Cogulló a Sallent i les parts anteriors del runam del Fusteret. El fet de destinar els recursos disponibles d'aigua dolça, de capacitat del nou col·lector i de procés de producció pròpia d'Iberpotash al buidatge dels residus més recents dels àmbits nous del runam del Fusteret, molt fàcilment anirà en detriment del buidatge dels residus dels altres runams esmentats. Molt probablement, si realment s'arriba a buidar en els 14 anys compromesos els nous àmbits del Fusteret, serà a canvi de no tocar ni una tona dels residus de temps anteriors. Simplement, haurà estat un canvi de prioritats; el buidatge d'uns residus haurà passat al davant del buidatge d'uns altres, quan la qüestió és el balanç entre l'abocament i la reutilització més l'eliminació. A conseqüència de la prioritat dels residus del període "extraordinari", el buidatge dels residus de Sallent i de la resta de residus de Súria s'allargarà durant 14 anys més.

4. Restauració i revegetació

Poc sentit té hores d'ara preveure gaires detalls de la restauració i la revegetació, quan la fase anterior del buidatge és tan incerta -com quedarà el sòl?, caldrà seguir recollint i conduint a un col·lector aigües salades?...-, i a termini tan llarg -quan s'haurà acabat completament el buidatge del runam del Fusteret per poder iniciar una revegetació amb garanties?, seguirà existint l'empresa Iberpotash?...

Existeix un projecte de restauració centrat en el desmantellament de les instal·lacions existents, però que s'oblida d'allò principal, més costós i voluminós: el buidatge dels residus salins.

Un projecte de restauració amb aquestes incerteses no és possible, només es poden fer conjeitures que el temps dirà si han estat encertades.

L'operació d'ampliació en alçada i en superfície del runam del Fusteret que analitzada individualment podria ser factible en el termini de 17-18 anys que preveu el seu projecte, falla estrepitosament a l'emmarcar-la en la gestió conjunta dels residus de la mineria de potassa al Bages: no hi ha col·lector de salmorres per poder absorbir cap volum extra de salmorra, i no hi ha possibilitat de buidatge dels residus en terminis raonables.

Podem fer l'exercici il·lustratiu d'aplicar la relació 1:4 entre fase d'explotació i fase de buidatge, proposada de forma extraordinària per l'ampliació del runam del Fusteret, al runam del Cogulló i al runam sencer del Fusteret.

El runam del Cogulló es va iniciar l'any 1977 i ha estat en explotació activa fins l'any 2019, en total 42 anys. Tardarà doncs $4 \times 42 = 168$ anys en ser buidat. La restauració no es podrà iniciar abans de l'any 2190, això si el buidatge comencés enguany, que no començarà perquè Sallent té ja el runam de La Botjosa a la línia de sortida pel buidatge.

La previsió pel runam del Fusteret en conjunt és encara més desastrosa. Iniciat als voltants de l'any 1960 i en fase d'explotació que el projecte d'ampliació situa fons a l'any 2027, haurà estat uns 67 anys de creixement. El buidatge tardarà $4 \times 67 = 268$ anys, a comptar no se sap si des del 2027, que ens portaria fins al 2295, o a partir de l'acabament del buidatge dels residus de Sallent, que ens portaria fins l'any 2458.

Amb tot plegat, encara cal sumar els residus del runam de La Botjosa als comptes d'Iberpotash SA, i els que queden a Cardona, propietat d'Ercros, per arribar al conjunt de residus salins a la comarca de Bages.

L'esforç pel control de la salmorra que els runams salins al descobert generen és ingent. No té sentit preveure restauracions a 50, 100, 200, 300 o 400 anys vista, uns terminis molt més llargs que la durada

previsible de l'exploració minera, menys encara tenint en compte el cost i la dedicació que requereix el control de les aigües salades, multiplicat pels segles.

S'ha de trencar aquest malentès. El buidatge dels residus mitjançant la venda de sal comuna és una mesura molt raonable i benvinguda, encoratjada també pels beneficis econòmics que pot deixar, a més dels seus beneficis ambientals. El buidatge dels residus mitjançant la seva dissolució i l'enviament al mar a través del nou col·lector és una mala solució de canonada que no va a l'origen del problema i que causa despesa sense tenir cap perspectiva de benefici; tanmateix, en la situació actual, després de dècades d'abocament de residus salins sobre terrenys sense condicionament previ, pot ser una mesura més per contemplar, però no la prioritària ni la preferida. En qualsevol cas, la suma de la venda de sal més el transport al mar no aconsegueix un buidatge en terminis raonables per la restauració.

És obvi que cal trencar la relació 1:4 entre el temps d'exploració i el temps de buidatge. Cal acceptar l'evidència que amb aquests terminis no s'arribarà mai a la restauració dels grans runams del Cogulló i del Fusteret.

Queda com a solució prescindir del buidatge dels residus salins i afrontar la restauració dels runams després d'una impermeabilització comparable a la que el projecte bàsic preveu pel nou àmbit "DSt-SU.1" de recreixement en alçada o bé a la que l'Agència Catalana de l'Aigua va executar al runam de Vilafruns (Balsareny) l'any 2010.

El cost d'un projecte d'impermeabilització i restauració d'un runam que ja ha esgotat la fase d'exploració serà considerable. El pressupost d'impermeabilització a l'àmbit de recreixement en alçada que detalla el projecte bàsic i els de condicionament del sòl i revegetació que estima la 3ª revisió del pla de restauració de l'Estudi d'Impacte Ambiental que ens ocupa en donen bones pistes. En qualsevol cas, el cost d'impermeabilització més restauració, sense el pas previ del buidat i en termini breu, queda molt per sota dels costos de control, recollida i transport de salmorra durant un període que es preveu ja de segles.

A l'avantatge econòmic d'un projecte de restauració en termini breu, cal sumar-hi nombrosos beneficis addicionals: l'oportunitat de reutilització dels residus dels runams com a recurs miner de classe B a un ritme pausat si algun dia se'ls troba mercat, l'oportunitat de nous usos pels terrenys ocupats pels runams, la integració paisatgística, el bon ús de l'aigua, la progressiva eliminació de l'espasa de Dàmocles que penja sobre la qualitat de l'aigua del Llobregat, la disponibilitat de capacitat al col·lector de salmorres per altres usos miners, el compliment de l'obligació de restauració, l'eliminació d'una hipoteca ambiental a les generacions futures... i d'altres.

Per les raons exposades, sol·licitem que:

- Es condicioni l'obertura de l'ampliació en superfície del runam del Fusteret a la disponibilitat de capacitat al col·lector de salmorres.
- Es revisin els plans de restauració per les explotacions mineres d'Iberpotash SA a Sallent i a Súria -que inclou l'ampliació objecte d'aquest EIA- obrint l'opció de la impermeabilització prescindint del buidatge, de manera paral·lela a la clausura del runam de Vilafruns i de d'altres abocadors de residus no salins, per emmarcar-los en terminis d'execució raonables i factibles.

En la confiança que s'atendran aquestes raons, els saludem ben cordialment.

Plataforma cívica Montsalat

montsalat@gmail.com

<https://montsalat.cat/>

Manresa, 29 de setembre de 2022